2. Badania ankietowe poszczególnych grup społeczności szkolnej

Magdalena Woynarowska-Sołdan, Barbara Woynarowska

Instrukcja do przeprowadzania badań ankietowych oraz opracowania ich wyników

W ankietach dla uczniów, nauczycieli, pracowników niepedagogicznych i rodziców uczniów uwzględniono elementy dotyczące wszystkich standardów i efektów działań. Są one podzielone na 6 części, od A do F (w ankiecie dla rodziców jest 5 części, od A do E), z tytułami sformułowanymi w sposób dostosowany do danej grupy. W tabeli 1 podano numery stwierdzeń odnoszących się do poszczególnych standardów i efektów we wszystkich ankietach.

Tabela 1. Numery stwierdzeń dotyczących poszczególnych standardów i efektów działań w ankietach dla uczniów, nauczycieli, pracowników niepedagogicznych i rodziców uczniów

Standard/efekty	Numery pytań w poszczególnych ankietach:			
	Uczniowie	Nauczyciele	Pracownicy niepedago-giczni	Rodzice
A. Standard pierwszy	1–2	1–3	1–3	1–2
B. Standard drugi	3–16	4–21	4–18	3–13
C. Standard trzeci	17–21	22–30	19–20	14–16
D. Standard czwarty	22–27	31–33	21–22	17–20
Efekty działań E. Dobre samopoczucie w szkole F. Podejmowanie działań dla wzmacniania zdrowia	 28–30 31–38	 34–36 37–45	 23–25 26–34	 21–23 –

Uczniowie, nauczyciele i pracownicy niepedagogiczni:

- w części ankiety od A do E wybierają jedną z **czterech kategorii odpowiedzi**: *tak*, *raczej tak*, *raczej nie*, *nie*, a w części F – **jedną z dwóch**: *tak* lub *nie,*
- udzielają odpowiedzi na pytania otwarte zamieszczone w ramkach po części E.

Rodzice we wszystkich częściach ankiety wybierają jedną z **pięciu kategorii odpowiedzi**: *tak*, *raczej tak*, *raczej nie*, *nie*, *nie wiem* oraz udzielają odpowiedzi na pytania otwarte zamieszczone w ramkach.

Badane osoby

- Uczniowie klas: VII szkół podstawowych, II lub III liceum, III lub IV technikum oraz II szkół branżowych uczęszczający co najmniej jeden rok do szkoły, w której odbywa się badanie.
- Nauczyciele wszystkich przedmiotów

  Uwaga! Mimo że członkowie dyrekcji są nauczycielami, nie wypełniają oni ankiety dla nauczycieli. W ankiecie tej zamieszczono stwierdzenia dotyczące postępowania i relacji z dyrekcją szkoły. Do stwierdzeń tych nie powinni ustosunkowywać się członkowie dyrekcji. Gdyby wypełnili ankietę i opuścili te stwierdzenia, możliwa byłaby identyfikacja osoby wypełniającej ankietę, co jest niezgodne z zasadą zachowania anonimowości respondentów.
- Pracownicy niepedagogiczni
- Rodzice uczniów uczęszczających do szkoły co najmniej jeden rok, najlepiej z klas, w których przeprowadzano ankietę dla uczniów.

Dobór badanych grup

Liczba badanych osób w poszczególnych grupach zależy od wielkości szkoły oraz decyzji zespołu ewaluacyjnego:

- w szkołach o małej liczbie uczniów i pracowników należy starać się zbadać wszystkich uczniów ww. klas oraz wszystkich nauczycieli, pracowników niepedagogicznych i rodziców;
- w szkołach większych należy zbadać **co najmniej**:
  - 75% uczniów ww. klas – najlepiej zastosować dobór losowy uczniów ze wszystkich klas na danym poziomie, ewentualnie przy liczbie klas większej niż trzy dokonać wyboru losowego klas,
  - 75% nauczycieli i pracowników niepedagogicznych,
  - 40% rodziców uczniów.

Osoby przeprowadzające badanie

Badanie przeprowadzają członkowie zespołu ewaluacyjnego. Zadaniem osoby przeprowadzającej badanie jest przygotowanie odpowiedniej liczby ankiet oraz kopert zbiorczych (format A4) do wkładania wypełnionych ankiet, a także stworzenie atmosfery sprzyjającej udzielaniu szczerych odpowiedzi.

Sposób przeprowadzenia badania

Badanie należy przeprowadzić grupowo: u uczniów w klasie, w pozostałych grupach na radzie pedagogicznej lub zebraniach.

Uwaga! Należy unikać rozdawać ankiet do domu lub do wypełnienia w innym czasie. Doświadczenia wskazują, że w takich sytuacjach trudno jest uzyskać zwrot ankiet i zapewnić ich anonimowość. Jeśli zajdzie konieczność wypełniania ankiet poza zebraniem, należy poinformować osoby je wypełniające o czasie i sposobie ich zwrócenia (np. włożenie do umieszczonej w ustalonym miejscu szkoły kopercie zwrotnej/skrzynce/pudełku w okresie najbliższego tygodnia).

Przebieg badania

1. Wyjaśnij cel badania, powiedz, że uzyskane wyniki posłużą do wspólnej dyskusji nad tym, jak postrzegamy to, co się dzieje w naszej szkole, co jest jej mocną, a co słabą stroną jako SzPZ, i co możemy zmienić w niej na lepsze.
2. Poinformuj, że:
   - ankieta jest **anonimowa** (nie ma w niej żadnego pytania umożliwiającego identyfikację osoby udzielającej odpowiedzi), zapewnij, że po jej wypełnieniu każdy włoży ankietę do dużej koperty zbiorczej,
   - wypełnianie ankiety jest dobrowolne i powinno być samodzielne,
   - badani zostaną poinformowani o wynikach ankiety i wspólnie je przedyskutujecie.
3. Rozdaj ankietę. Poproś, aby badani przeczytali jej wstęp. Wyjaśnij sposób wypełniania ankiety zgodnie z instrukcją podaną na jej początku (tzn. należy wstawić X w jedną kratkę w każdym wierszu przy wszystkich stwierdzeniach z wyjątkiem stwierdzeń, które badany może opuścić, nie zakreślając żadnej kratki (przy tych stwierdzeniach zamieszczono odpowiednią adnotację). Są to stwierdzenia nr:
   - 27 w ankiecie dla uczniów,
   - 28 i 45 w ankiecie dla nauczycieli,
   - 34 w ankiecie dla pracowników niepedagogicznych.

   Poproś badanych, aby w razie wątpliwości podnosili rękę, a wtedy podejdziesz i udzielisz informacji.
4. Zachęć do odpowiedzi na dwa pytania otwarte (w ramkach, str. 2 ankiety). Zapewnij, że są to ważne informacje i że nikt nie będzie dociekał ich autorstwa na podstawie charakteru pisma.
5. Poproś osoby oddające wypełnione ankiety o sprawdzenie, czy udzieliły wszystkich odpowiedzi. Zbierz wypełnione ankiety do koperty zbiorczej tak, aby badani byli przekonani o zachowaniu anonimowości.
6. Porozmawiaj z badanymi o ich odczuciach w czasie wypełniania ankiety (zanotuj ich opinie).